

1867, drž. zak. št. 142, ako se otroka sili k verskim vajam ljudske šole. II. Pač pa se posega v očetovo pravico do svobode vere in vesti, ako se ga sili, da svojega otroka mora k verskim vajam pošiljati. — Popolnoma enako pritožbo iz istega upravnega območja je rešilo državno sodišče dne 14. aprila 1915, št. 142, in izreklo glede šoloobveznega otroka kakor prej pod I., a glede očetove pravice je izpremenilo svoje stališče in odločilo, da se ne posega v očetovo pravico do svobode vere in vesti, ako se ga sili, da svojega šoloobveznega otroka pusti k verskim vajam njegove konfesije.

Prejšnje svoje stališče je sodišče utemeljilo tako: Res je sicer, da se od očeta-pritožnika osebno ne zahteva cerkvenega dejanja. Pač pa se krši njegova svoboda s tem, da se ga hoče z denarnimi ali zapornimi kaznimi siliti, naj svojo hčer pošilja k verskim vajam, ki so proti njegovemu osebnemu prepričanju. Po §-u 5. drž. šolskega zakona so verske vaje pač vzgojevalno sredstvo, ne pa del verskega pouka, in zlasti § 63. šolskega in učnega reda, drž. zak. št. 159 ex 1905, razlikuje med dotičnimi obveznostmi otroka in med obveznostmi staršev. Otrokom je namreč naloženo, da šolo redno obiskujejo in se udeležujejo naznanjenih verskih vaj, staršem pa le, da otroke silijo k rednemu šolskemu pouku, in ne tudi, da jih morajo k verskim vajam. Obč. drž. zakonik (§§ 78. in 270.) kaže pota, kako se rešijo navzkrižja, ki se podajo med pravicami in dolžnostmi varovanca ter med pravicami in dolžnostmi imetnika očetovske oblasti. Toda ne bi bilo dopustno, prisiliti očeta k inguenci v stvari, ki nasprotuje njegovim verskim nazorom in ki bi se mu njena izvršitev ne mogla niti zaupati, še manj pa naložiti s silo.

Tri mesece kasneje pa je sodišče utemeljevalo nasprotni izrek s tema stavkoma: Ako se pritožnik čuti prikrajšanega z izpodbijanimi odredbami šolskih oblastev, in sicer v svoji ustavno zajamčeni pravici do svobode vere in vesti ter v pravici, da ga ni moči siliti k nobenemu cerkvenemu dejanju in k udeležbi pri cerkveni slovesnosti, je treba omeniti, kar se tiče poslednje pravice, da pač njega samega odredbe ne silijo k takemu dejanju ali k udeležbi. Prav tako pa odredbe tudi ne kršijo njegove pravice do svobode vere in vesti, ko se z njimi le temeljem veljavnih zakonov (II. odd. dež. zakona za Češko od 19. februarja 1870, dež. zak. št. 22, v zvezi s § 20. drž. šol. zakona) sili, da pošilja svojega šoloobveznega sina k verskim vajam njegove konfesije.

Književnost.

»Zvonček« prijavlja v 1. številki XVII. letnika to lepo in bogato vsebino: 1. Davorinovi: Majka toži... (Pesem). 2. Cvetinomiški: Kostanj. 3. Leon Poljak: Ob oknu pozimi. (Pesem s podobo). 4. F. Palnak: Ena iz vojne. 5. P. Strmšek: Kako se je Franceljček učil slušati. 6. Tonček: Tonček vsem »Zvončkarjem!« (Pesem s sliko). 7. Stric Pavel: Z delom se učimo! 8. Joža Poljanček: Pričakovanje. 9. Fr. Šavnov: Na morju. (Risba). 10. Fedor: Na ribjem lovu. 11. Davorinovi: Gorica. (Pesem). 12. Fran Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Mladinska dvodejanka za manjše odre). 13. Usmiljena Malika. (Slika). 14. Pouk in zabava. Zastavica v podobah (Fr. Rojec). — Mladost (Davorinovi). — Cesarju svojemu Slovenija (Jos. Stritar). — Na Silvestrov večer (Jos. Stritar). — Modra razsodba. — Star papir — kurivo. — Petsto dni vojne. — Jubilej dopisnice. — Kako daleč se sliši gromenje topov. — Po nesreči ustrelil brata. — Na Silvestrov večer 1877 (Jos. Stritar). — Kotiček gospoda Doropoljskega. 15. V sedemnajsto leto! — Pridobivajte »Zvončku« novih naročnikov, da bo mogel čim uspešneje vršiti plemenito svojo nalogo!

Slovenska šolska Matica. Delo poverjenikov gre počasi izpod rok. Dozdaj se jih je odzvalo samo 20 in sicer s Kranjskega 4, s Štajerskega 14, iz Istre 1, iz Trsta 1, z Goriškega pa še nihče. Res je, da so postale vsled vojne tudi za S. Š. M. razmere neugodne, a nekoliko več bi se pa pri dobri volji in stanovski vednosti že lahko storilo. Kjer je poverjenik mobiliziran, naj prevzame predsednik okrajnega učiteljskega društva ta častni posel, ali pa naj izroči to delo komurkoli v okraju. Ker je veliko učiteljev mobiliziranih, naj stopijo v teh težkih časih naše kolegije na plan ter naj prevzemo agitacijo za S. Š. M. in začno nabirati naročnine. Kjer pa le ni dobiti marljivega poverjenika ali poverjenice, pa pošlje lahko vsak članarino (4 K) naravnost na naslov Slovenske šolske Matice v Ljubljano. Torej le hitro na delo!

»Zadruga«, last in glasilo »Zadružne Zveze« v Celju, je začela z Novim letom izhajati vsakega 1. in 15. v mesecu kot list za združništvo in kmetijstvo. — Zdi se nam potrebno in umestno, da uvedemo ta izvrstno urejevani strokovni časnik v krog svojih tovarišev-zadružnikov, in sicer storimo to najlažje z besedami, ki jih »Zadruga« sama piše ob svojem vstopu v 24. letnik: »Ko se je ustanovil pred 23. leti naš list, si je postavil za svoje delovanje isto lepo načelo: na podlagi varčnosti, vzajemne pomoči, delavnosti in treznosti privedi slovenski narod, osobito naše kmetiško ljudstvo do boljše bodočnosti. — To naše delovanje je imelo dosežaj, hvala Bogu, lep uspeh. A kakor obsega naša zadružna organizacija dejansko že najširše vrste naroda, tako naj gre vbodoče tudi naš list »Zadruga« do vsakega zadružnika, do vsakega slovenskega kmetovalca, obrtnika in delavca; naj mu živo dopoveduje, da hočemo vsakemu članu naroda pomoči do gospodarske samostojnosti. Mi zbiramo prihranke gospodarsko močnejših, da pomagamo s cenim posojilom gospodarsko slabejšim, ki se hočejo tudi dvigniti in si pomagati do trdnega obstoja. — Mi hočemo, da se naše kmetiško ljudstvo na podlagi vzajemnosti združi do gospodarske sile, ki ga bo čuvala pred odvisnostjo od velekapitala. Mi hočemo doseči s skupnim nakupom gospodarskih potrebščin, s skupno prodajo naših pridelkov, da se ne bo na stroške kmetovalca redila ne-reelna medtrgovina. Mi hočemo, da bo naša zemlja rodila čim več, in v to svrhu učimo kmetovalca novih načinov kmetiškega gospodarstva, da bo lahko z gospodarskim uspehom tekmoval z drugimi naprednejšimi narodi. — Vse to so cilji zadružništva, in spoznati jih mora ves narod. Oznanujemo jih na poučnih zborih, piše se o njih v časopisju, a treba je, da se bavi z njimi razširjen poljuden list, kakor hočemo imeti vbodoče »Zadruge«. Da ta namen dosežemo, prosimo danes še ponovno pomoči vse naše zadružnike, ki so dobre volje. — V viharjih časih živimo, stara naša Evropa dobiva novo podobo, s potoki krvi se ustvarja celim narodom nova bodočnost. A že se kažejo obrisi nalog, ki nas čakajo v miru, in ena glavnih bo skrb za ohranjanje naše zemlje v rokah delavnega, varčnega in pridnega kmetiškega ljudstva. Še nikoli se menda ni tako jasno pokazalo, da je zemlja istinito krušna mati narodov. Vojna burja uniči mesta in vasi, poruši tvornice, uniči obrt in trgovino — enega pa uničiti ne more: to je zemlja. — Znova zazelene ravnice in pridna roka kmetova obseje zemljo, ki rodi nov kruh in daje novo življenje. Zemlja je življenje naroda, in narod brez svoje zemlje nima bodočnosti. To imejmo pred očmi v časih, ko bo vrednost zemlje rasla kakor še nikoli!« — To so res lepe in resnične besede! — Tovarišem, ki se zanimajo za zadružništvo ali pa že uspešno delujejo v njem, list kar najtopleje priporočamo! Na leto stane 3 K.

Srednješolske vesti.

C. kr. državna gimnazija v Trstu. Prizadet oče piše v imenu več drugih v »Edinosti« to-le: »Na c. kr. državni gimnaziji so uvedli letos dopoldanski in popoldanski dnevni pouk. Ta nova odredba zadeva posebno hudo naše okoličanske učence, zakaj obutev je draga, prehrana je težavna in redne tramvajске vožnje ni. Ako traja dopoldanski pouk do ene ure, popoldanski pa se začne že ob treh, mora ob takih dnevih večina teh siromakov ostati v mestu, kjer prezeba in stradajo. Obračamo se torej do kompetentnih oblasti s prošnjo, naj se usmilijo teh trpinov ter zopet uvedejo nepretrgani dnevni pouk.«

Centralno deško semenišče z lastno gimnazijo ustanove v Zagrebu. Tako so sklenili hrvatski škofje na svoji zadnji konferenci.

Tretjič odlikovan. Te dni je bil tekom te svetovne vojne tretjič odlikovan c. in kr. nadporočnik dr. Fran Rostohar, gimnazijski profesor iz Gorice. Prvič je dobil za hrabro vedenje pred sovražnikom pohvalno priznanje, drugič »Signum laudis« in sedaj, torej tretjič, vojaški zaslužni križec z vojno dekoracijo.

Osebna vest. Profesor na maribofski c. kr. gimnaziji, dr. Ivan Arnež, prideljen v službovanje c. kr. naučnemu ministrstvu, je bil s 1. januarjem pomaknjen v VIII. činovni razred.

Za dijake južnih pokrajin, začasno sprejete na državno realko v Mariboru. Na ukrepe deželnega odbora goriškega je c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje s svojim odlokom z dne 27. decembra 1915, št. 37.948, odločilo sledeče: Uvažuje navedene razloge, dovoljuje ministrstvo za

uk in bogočastje, da tisti dijaki, ki so se začasno sprejeli v šolskem letu 1915/16 na državno realko v Mariboru in ki so bili obiskovali leta 1914/15 kako realko južnih kronovin, ki na njej ni uvedena angleščina kot obvezen predmet, nadaljuje v tekočem letu svoje študije na državni realki v Mariboru po učenem načrtu, ki je veljal v njihovem učnem kraju na enakem zavodu z nemškimi učnim jezikom in da torej obdrže kot obvezen predmet namesto angleščine slovenski, oziroma italijanski ali pa kak drug jezik, ki so se ga učili obilgato. — Iz teh predmetov bodo morali dotični dijaki polagati semestralne, oziroma letne izkušnje.

Prof. dr. Dolinšek. Lani se je raznesla vest, da je padel na severnem bojišču dr. Edvard Dolinšek, rezervni poročnik, profesor v Gorici in poprej v Celju. Sedaj je pa dobil njegov oče preko švedskega »Rdečega križa« poročilo, da se nahaja dr. Dolinšek v ruskem ujetništvu, in sicer v kraju Karakala, ki leži blizu perzijske meje. Od dr. Dolinška ni bilo od zadnjih dni avgusta 1914 pa do sedaj nobenega glasu. Uradoma so glede njega najprej poročali, da je padel, kasneje pa so poročali, da ga pogrešajo.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 6. januarja t. l. v Gornjem gradu. Po presrčnem pozdravu tovariša predsednika, ki je želel vsem srečno in veselo novo leto ter toplo priporočal naročitev »Učit. Tovariša«, »Popotnika«, »Zvončka« in »Slov. Šol. Matice«, prečita tovarišica tajnica Nežika Pirčeva svoje poročilo v občno zadovoljnost, kakor tudi tov. Burdian svoje poročilo o stanju blagajnice. Predsednik se v imenu društva zahvali obema za obilen trud, ter se poslednjemu po reviziji računa podeli absolutorij. Nato so se vršile volitve novega odbora, ki pa niso prinesle nič novega, ker je na predlog tov. Bizjaka bil soglasno izvoljen stari odbor, akoravno se je predsednik branil — že zaradi svoje starosti — prevzeti zopet ta posel. Odbor obstoji iz sledečih članov: predsednik Ivan Kelc v Novi Štifti; namestnik Josip Trčak pri Sv. Frančišku; blagajnik Ivan Burgian v Šmartnem; tajnica Nežika Pirčeva pri Sv. Frančišku; odbornika Josip Bizjak v Bočni in Josip Korbau v Gor. gradu.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavlja v nastopnem statistiko učiteljev-vojakov iz ormoškega okraja po stanju koncem leta 1915.

A. V začetku vojne vpoklicani učitelji-vojaki:

1. Serajnik Domicijan, definitivni učitelj na ormoški okoliški šoli, mobiliziran v začetku vojne kot črnovojniki. 8. avgusta 1914 zaradi bolezni na srcu začasno odposlan na dopust. 21. septembra 1914 pri superarbitraciji spoznan za nesposobnega za orožje, a sposobnega za pisarniške posle. 11. decembra 1914 vnovič vpoklican v vojaško službo v rezervno bolnico v Celju. 4. marca 1915 prestavljen v rezervno bolnico v Ptuj, kjer je avanziral do desetnika. 26. oktobra 1915 oproščen črnovojniške službe na nedoločen čas.

2. Rosina Adolf, definitivni učitelj na ormoški okoliški šoli, mobiliziran v začetku vojne kot črnovojniki. Najprej prideljen pohodnemu bataljonu, potem gorski brigadi, kjer je postal računski podčastnik. Od 23. maja 1915 na jugozapadnem bojišču. Od 18. novembra 1915 zaradi živčne obnemoglosti v bolnici.

3. Najžer Ivan, definitivni učitelj v Središču, mobiliziran v začetku vojne, nadporočnik (k. k. Landsturm-Wachb. Triest). Po nesreči bil v pisarni v nogo ustreljen in sedaj v bolnici.

4. Muzek Ludovik, definitivni učitelj v Središču, mobiliziran v začetku vojne, sedaj kadetni aspirant na italijanskem bojišču.

5. Košar Robert, definitivni učitelj pri Sv. Bolfenku, mobiliziran v začetku vojne. V vojaški službi pri k. k. Eisenbahn-Verköstigung-Station na Pragerskem. Dobil vojaško pohvalo.

6. Šijanec Ludovik, nadučitelj pri Svetinjah, mobiliziran v začetku vojne. Tekom 15mesečne vojne službe postal črnovojni desetnik. 23. novembra 1915 oproščen vojaške službe zaradi bolezni, dobljene na severnem bojišču.

7. Vertot Ivan, nadučitelj na Runeču, mobiliziran v začetku vojne, postal črnovojni desetnik. 20. aprila 1915 začasno oproščen vojaške službe.

8. Žolnir Ivan, nadučitelj pri Veliki Nedelji (imenovan nadučiteljem v Ptuj-okolico), mobiliziran v začetku vojne kot črnovojniki ter je dosegel šaržo narednika.

B. Pozneje vpoklicani učitelji-vojaki:

1. Porekar Anton, nadučitelj na Humu, vpoklican v vojno službo 21. maja 1915, potem nekaj časa na dopustu. Zdej c. kr. črnovojni častnik in od 1. septembra 1915 začasni poveljnik 3. stotnije c. kr. prostovoljnih strelcev.

2. Čokl Ignacij, definitivni učitelj na Runeču, vpoklican 15. februarja 1915. Kadetni aspirant, sedaj na severnem bojišču.

3. Poplatnik Franc, definitivni učitelj pri Sv. Tomažu, vpoklican 16. februarja 1915 kot črnovojni enoletni prostovoljec, postal desetnik. 6. oktobra 1915 oproščen vojaške službe na nedoločen čas.

4. Belšak Ludovik, provizorični učitelj pri Sv. Tomažu, vpoklican 21. junija 1915 kot enoletni prostovoljec. Služi v Mariboru pri telefonskem oddelku.

5. Rakuša Rudolf, provizorični učitelj pri Sv. Lenartu, vpoklican 21. junija 1915 kot enoletni prostovoljec. Postal desetnik. Jeseni 1915 začasno vojaške službe oproščen.

6. Preindl Jakob, definitivni učitelj in začasni šolski vodja pri Veliki Nedelji, vpoklican 15. maja 1915 kot črnovojniški enoletni prostovoljec. 23. oktobra 1915 za nedoločen čas oproščen vojaške službe.

Kranjske vesti.

— **Z zadnje seje občinskega sveta ljubljanskega.** Po poročilu občinskega svetnika tovariša Ant. Likozarja se zviša »Elizabetni otroški bolnici« podpora od 1500 K na 2000 K, »Slovenskemu planinskemu društvu« pa se dovoli običajna podpora 1000 K in enkratna izredna podpora 500 K. — Občinski svetnik Smole poroča o prošnji kuratorija »Slovenske trgovske šole« za izplačilo leta 1908. sklenjene letne subvencije za leta 1914, 1915 in 1916 po 1000 K. Izplača naj se ta subvencija za leto 1915 in 1916, za leto 1914 pa ne nakaže, ker je bil deželni odbor ta znesek že nakazal v svoječasnem izplačilu 4000 K. Proračun se vzame na znanje. Sprejeto.

— **Darila v naravi.** Nabiralnici v Ljubljani so poslali: ljudska šola v Nadanjem selu pri St. Petru na Krasu 1 zabojev kavčukovih odpadkov in čunj; tvorniška ljudska šola v Goričanih pri Medvodah 1 vrečo malinovega listja; ljudska šola v Motniku pri Kamniku 1 vrečo posušenega sadja; krajni šolski svet na Mirni, okraj Rudolfovo, 3 srajce, 11 hlač, 5 spodnjih jopic, 1 par naramnic, 1 binokelj, 1 kučmo, 3 pare črevljaric; ljudska šola v Katincih 1 zavoj slamnica.

— **Umrla je v Velesovem** pri Kranju dobra in skrbna slovenska žena, gospa Marija Krulčeva, v 83. letu svoje dobe, mati tovariša Ivana Krulca, c. kr. vadniškega učitelja v Ljubljani. Bodi ji ohranjen blag spomin! — Tovarišu Krulcu naše iskreno sožalje!

— **Iz ljudskošolske službe.** Suplentinja Hermina Kobalova je imenovana za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Podlipi. — Zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja Jožefa Reich bo nadomestovala na ljudski šoli v Dolu absovirana učiteljska kandidatinja Štefanija Klovareva. — Absolvirana učiteljska kandidatinja Marija Povhova je imenovana za provizorično učiteljico na štirirazrednici v Boštanju. — Absolvirana učiteljska kandidatinja Ivana Deklevova je nameščena za suplentinjo na ljudski šoli v Radovici. — Suplentinje so postale poizkusne kandidatnje Katarina Punčuhova na ljudski šoli v Spodnjem Logatcu, Marcela Leystekova na ljudski šoli v Košani in Ana Tyllijeva na ljudski šoli v Črnomlju. — Ker je odšel nadučitelj Maks Koman v aktivno vojaško službo, je nameščena v Stranjah za suplentinjo Helena Fischerjeva. Izprašana učiteljica Marta Črešnikova je nameščena na nemški osemrazredni dekliški šoli v Ljubljani. V Planini je nameščena za suplentinjo Gabrijela Balančeva, ker je nadučitelj Ivan Vuga na dopustu. Istotam je nameščena za provizorično učiteljico Armelija Tirokova, ker je učiteljica Vuga-Kacačura umrla. — Bivša provizorična učiteljica Jospina Franke-tova je nameščena v Hrušici; namesto učitelja Frana Trošta, ki je na dopustu, je nameščena kandidatinja A. Sirkova za suplentinjo na isti šoli. Kandidatinja Frančiška Kunaverjeva je nameščena za suplentinjo v Polhovem gradu, kandidatinja Zlatka Gabrškova in Olga Vodiškova sta nameščeni kot suplentinji na Viču. Ker je odšel nadučitelj Vinko Robljek v aktivno vojaško službo, je nameščena v Podkraju za suplentinjo kandidatinja Marija Bolčič-nova, v Budanjah je nameščena kandida-

tinja Marija Lavrenčičeva, ker je odšel nadučitelj Vladimir Požar v vojaško službo. Kandidatinja Karmen Hvala je imenovana za provizorično učiteljico v Telčah. Imenovane so za provizorične učiteljice suplentinje Margareta Lillegova za Tržič, Frančiška Sušnikova in Pavla Peterneljeva za Škofjo Loko, Angela Hafnerjeva za Tržič. Kandidatinja Lidija Pečenková je imenovana za provizorično učiteljico v Harijah. Kandidatinja Albina Malavašičeva je nameščena za suplentinjo na Vrhniki, Frančiška Mrakova je nameščena za suplentinjo v Tržiču.

—r— **Vrlo se postavijo** maturanti ljubljanskega učiteljskega iz leta 1912. Od 27 jih je dosedaj — kolikor je poročevalcu znano — 22 v vojaški sukni. Od teh je 6 poročnikov, in sicer tov.: I. Mehlè, V. Rodè, I. Svetè, A. Stefanciosa, J. Špenko in R. Wagner. 7 je kadetov, ostali služijo kot enoletni prostovoljci, oziroma nadomestni rezervisti. Odlično so se držali že na ljubljanskem učiteljskem, kakor tudi pozneje kot učitelji. Tudi na bojišču so zgled svojim tovarišem-vojakom. Kličemo jim: Na skorajšnje snidenje!

—r— **Prošnja za slamnate kite za naše vojake na bojnem polju.** Za varstvo naših vojakov proti talnemu mrazu in talni mokroti potrebuje vojaška uprava večjo množino tropletih kit iz slame ali pa večjo množino dobre dolge slame za izdelovanje takih pletenic. Take kite, približno 3 cm debele in 5 cm široke, lahko ženske in večji otroci na deželi gotovo povsod pletejo. Vedno požrtvovalno prebivalstvo se tedaj srčno naproša, da daruje našim vojakom take slamnate kite ter jih odda pri županstvih (v Ljubljani pri mestnem magistratu), odkoder jih bo c. in kr. vojaško oskrbovališče spravilo na fronto. Na zahtevo bi vojaška uprava plačala 7 kron za 1 q izgotovljenih kit. Da pa bodo tudi kaznilnice in prisilne delavnice mogle take slamnate kite v kar največji množini izdelovati, se nadalje prosi za podaritev kar največ dobro uporabne dolge slame, ki se naj odda ali v jetniščnici c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani ali v deželni prisilni delavnici v Ljubljani ali pri c. kr. okrajnem sodišču v Kranju. Ostala sodišča na Kranjskem ne razpolagajo z za izdelovanje slamnatih kit potrebnim številom kaznencev, zaradi česar naj se podarjena slama odda izključno le pri tih treh zgoraj imenovanih delavnih mestih. Županstva, prečastita duhovščina in učiteljstvo se naprošajo, da ta domoljubni početek kakor ponavadi krepko podpirajo. — C. kr. deželni predsednik: Schwarz s. r.

—r— **Živine na Kranjskem** imajo še 246.993 glav. Krme je še 1.538.204 meterskih centov. Potrebno bi pa bilo po poročilih 5.990.080 meterskih centov sena in 1.249.420 meterskih centov slame. Prašičev so našteji 171.940 glav. Te podatke so dognali meseca decembra 1915.

Štajerske vesti.

—š— **Draginjska doklada učiteljstvu na Štajerskem.** Štajerski deželni odbor je sklenil z začasno veljavnostjo do konca marca tudi letos izplačati štajerskemu ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu draginjsko doklado v istem obsegu kakor lani. Te doklade ne dobe edino neoženjeni učitelji, ki so v vojaški službi. Doklada se bo prihodnje tedne nakazala.

—š— **Štajerski deželni šolski svet** je imenoval za definitivne učiteljice: Antonijo Šerbecovo v Sv. Martinu pri Vurbergu, Ano Gersetičovo v Laškem trgu za Zidani most, Henrieto Voršičevo v Trbovljah-Vodah, Ano Osterčovo pri Sv. Križu nad Ljutomerom. Prestavljena je definitivna učiteljica pri Svetinjah Karolina Grossmannova v Zetale.

—š— **Odlikovanje.** Dne 9. t. m. je bila v neki rezervni bolnici v Celovcu pripeta velika srebrna hrabrostna svetinja kadetu A. Z dolšku, učitelju iz Gornjega grada na Štajerskem, za njegovo junaško in uspešno zadržanje pred sovražnikom. Pri tej priložnosti je imel nadstabni zdravnik dr. Müller nagovor, v katerem je slavil junaštvo naše armade in se spominjal junaških dejanj kadeta Zdolška na italijanskem bojišču. — Junaškemu tovarišu Zdolšku naše čestitke!

—š— **Učiteljstvo ljubljanskega političnega okraja** je namesto venca umrlih tovarišev Ivana Kryla, učitelja realke v Ljutomeru, in Milana Vreče, nadučitelja pri Negovi, odposlala Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani znesek 37 K, ki se na posamezne šole razdeli v sledečem razmerju: 1. Sv. Duh 9 K (Lah 3, Mikl 3, Schuller 1 K 50 vin, in Cihna 1 K 50 vin); 2. Sv. Jurij 15 K (Mavrič 3 K, Kocmut 3 K,

Bernard 3 K, Jastrotnik 3 K, Schmidlechner 2 K in Brossmann 1 K); 3. Stara cesta 3 K (Tomažič); 4. Vučja ves 2 K (Cvetko); 5. Negova 4 K (Korošec 2 K Fürst 2 K); 6. Mala Nedelja 3 K (Jandl) in 7. Ljutomer 1 K (Bankast).

—š— **V Ljutomeru** je v pokojena učiteljica gospa Nina Ivančič-Deuova po 40-letnem plodnosnem delovanju, vso dobo na eni in isti šoli, t. j. na naši Franc Jožefovi šoli. Povodom tega ji je izrekel deželni šolski svet pohvalno priznanje. Želimo, da uživa zasluženi pokoj v krepkem zdravju prav mnogo let!

—š— **Iz celjskega okraja** nam pišejo: Ker se šolski prostori uporabljajo v vojaške namene, imajo utesnjen pouk: na deški celjski okoliški petrazrednici s tremi paralelkami v dveh privatnih sobah; na štirirazrednici v Teharju v eni edini učni sobi; na petrazrednici v Petrovčah v dveh učnih sobah. — Umrli je začetkom januarja tovariš Rudolf Delakorda. — Tovariš Rudo Zupanek pošilja pozdrave iz ruskega ujetništva; v ruskem ujetništvu je baje tudi tovariš Julij Sevnik. — Iz vojaške službe so bili odpuščeni tovariši: Hinko Karničnik, nadučitelj pri Novi cerkvi; Adolf Vizjak, učitelj v Ljubčani, in Bogomir Zdošek, učitelj v Grižah; imel bi nastopiti vojaško službo, a je bil oproščen; tovariš Franc Pristovšek, učitelj v Žalcu. — Tovarišica Ana Zupankova in tov. J. Jezovšek imata bolezenski dopust. — Nameščeni so bili v zadnjem času: kot pomožne, oziroma provizorične učiteljice tovarišice: Marija Virantova na Dobrni, Marija Vrečkova na deški in Ljudmila Povalejeva na dekliški šoli v St. Jurju, Roza Pakova pri Novi cerkvi, Marija Preskerjeva in gospa Josipina Ekslova v Vojniku, N. Rajhova v Dramljah, Marija Vebrova na Teharju in Armina Gradišnikova na celjski okoliški šoli, tovariš Iv. Dolinar pa pri Novi cerkvi.

—š— **Franc Luknar**, učitelj pri Sv. Juriju ob Ščavnici, je imenovan za poročnika v rezervi. Imenovan se še vedno leči v Eggenbergu pri Gradcu.

—š— **V stalni pokoj** je stopila učiteljica tovarišica Nina Ivančičeva v Ljutomeru.

—š— **Umrli je** v St. Jurju ob Južni železnici nadučitelj v pok. tovariš Anton Stres. — Blag mu spomin!

Goriške vesti.

—g— **Za primorske begunce** se je ustanovil v Gradcu pod predsedstvom ekselence baronice Thoemmel-Teuffenbachove odbor goriških gospá, ki ima plemenit namen, lajšati bedo primorskih beguncev. Odbor nabira denarne prispevke, dalje obleko, obutev in razne druge stvari, ker beguncem primanjkuje vsega. Predsednica je poskrbela s svojim dobrim zgledom tudi za mesečne prispevke, tako da ima odbor trdno podlago. Odbor ima svoje prostore v hiši Annenstrasse 34, prvo nadstropje. Odbor je ustanovil tudi posredovalnico za dekleta, ki jim preskrbuje zasluzek.

—g— **Iz Komna** poročajo: V tukajšnji bolnišnici so bili ranjeni vojaki na Sv. večer bogato obdarovani. V vsaki bolniški sobi je bilo postavljeno lepo okrašeno božično drevo. Največjo zaslugo, da so bili darovi nabrani in nakupljeni, sta si pridobili tovarišici E. Ingerlova in M. Kavčičeva. Čast in hvala jima!

—i— **Predavanja na korist beguncem z juga.** Dne 13. in 17. t. m. je imel privatni docent prof. dr. Traversa v dunajski »Uraniji« predavanje o našem Primorju s svetlopsi: »Priroda in umetnost na naši Rivieri« (Gradež do Trsta in Trst do Kotora). Čisti dobiček je ves namenjen izključno beguncem z juga.

—g— **Predavanje o Gorici.** Dne 31. januarja predava vseučiliški docent, profesor dr. Edvard Traversa v »Uraniji« na Dunaju, I. Aspernplatz, o Gorici in njenih važnejših zgodovinskih dogodkih in umetniških stvareh.

—g— **Goriško kmetijsko društvo**, ki je imelo svoj sedež v Gorici na Kornu v Attemsovi palači, se je preselilo v Ajdovščino, kjer sedaj uraduje.

—g— **Iz Steinklama** poročajo goriški begunci, da je tamkaj do 2000 šoloobveznih otrok, ki sedaj ne uživajo nobenega pouka. Vse hvale je vredno, da so začeli misliti na ustanovitev šole.

—g— **Vpokojeni učitelj Čopi** je umrl v Gorici. Treskale so granate, Čopi je šel čez Plačuto v svoje stanovanje, zračni pritisk izstrelkov ga je vrigel, in dobri Čopi je izdihnil. Miren, dober mož, prijeten v družbi. Rojen je bil v Bovcu. Služboval je največ v Brdih in v Krombergu pri Gorici. Vsakdo, kdor ga je poznal, ga je imel rad. Često so ga ustavljali v Gorici na

ulici njegovi bivši učenci in se z veseljem spominjali dni, ko jih je poučeval. Čopi se je udeležil okupacije Bosne; bil je predsednik svoj čas živačnega veteranskega društva v Brdih. Čopi je bil iz one dobe, ko so učitelja z izvestne strani grdo gledali, ko učitelju niso rekli »gospod«, ampak po nemško: »Sie Lehrer!« Pretrpel je v oni dobi mnogo, ostal je vnet borilec za šolo in premagal »Sie Lehrerja«. Količko je znal o tem povedati! — Pred leti je prebil v Ljubljani težko operacijo, na posledicah je trpel sicer, ali mogel je lepo mirno živeti. Voziti se, tega pa ni mogel prebiti, zato je ostal v Gorici in tam umrl ob ognju iz sovražnih topov tik za fronto. V dobrem spominu ga obdržijo vsi, ki so ga poznali. Naj mirno počiva v slovenski zemlji!

Tržaške vesti.

—t— **Fran Povše in slovenska šola Družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu v Trstu.** »Edinost« piše: Ob njegovem svežem grobu se naglašajo vsestranske zasluge blagega Frana Povšeta. Ne prezirimo, kako se je trudil kot državni poslanec za naše slovensko šolstvo v Trstu! Zanje je — žal — brez uspeha posredoval pri naučnem ministrstvu leta 1894. Malo srečnejši je bil leta 1902., ko je bilo naučno ministrstvo voljno podpirati šolo Družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu, ako bi se razširila v petrazrednico in bi postala nekaka pripravnica za srednje šole. Tako se je izjavil sekcijski načelnik v naučnem ministrstvu Povšetu, prosečemu podpore C. M. tržaški šoli. Prvo podporo tržaškemu šolstvu Družbe sv. Cirila in Metoda je naklonilo ministrstvo na prošnjo državnega poslanca dr. Rybača šele leta 1908. Povše je posredoval drage volje še v par drugih slučajih. Njemu gre velika zasluga, da si je družba sv. Cirila in Metoda z njegovim posredovanjem kupila hišo v ulici via Giuliani št. 26 leta 1894. On je obravnaval zaradi nakupa hiše z ravnateljem »Phönixa«, dotedanjim lastnikom, in izposloval jako ugodne pogoje; v 13 letih je bila hiša plačana. Z njo si je pridobila Družba stavbišče neprecenljive vrednosti. In njem se dviga sedaj moderno zgrajena palača z lepimi šolskimi prostori. Zahvalo za pridobitev tako ugodno ležečega prostora smo dolžni v precejšnji meri kupcu-posredovalcu Franu Povšetu.

—t— **Obrtnoumetna razstava v Trstu.** Dne 29. t. m. otvorijo v Trstu obrtnoumetno razstavo na iniciativno zavoda za pospeševanje male obrti. 20 odstotkov dobička dobi »Rdeči križ«.

—t— **Razpis štipendij iz štipendijske ustanove »Ivan Marija Vatovec« za slovenske dijake tržaške gimnazije.** Podpisani odbor podeljuje za šolsko leto 1915/16 iz gori imenovane ustanove in po določilih ustanovnega pisma dve štipendiji v znesku po 200 K. Pravico do štipendija imajo pridni, nadarjeni in potrebni ubožni dijaki tržaške državne gimnazije, ki so slovenske narodnosti ter obiskujejo obilgatni slovenski tečaj na tem zavodu. Ako so sicer dani vsi pogoji, imajo prednost dijaki, rojeni pri Sv. Ivanu pri Trstu, in ako bi takih ne bilo, tedaj dijaki, rojeni v Tržaški okolici. Prošnje za podelitev morajo biti pismene in opremljene s spodaj označenimi listinami ter poslane po pošti podpisanemu odboru v roke društvenega tajnika Miroslava Pretnerja, vodje c. kr. pripravnic srednjih šol v Trstu, ulica Fontana št. 10/II. nadstropje. Prošnjam je priložiti: rojstni in krstni list, šolska izpričevala vsaj poslednjih tečajev, potrdilo ravnateljstva tržaške državne gimnazije, da je prosilec vpisan kot redni dijak tega zavoda in da obiskuje obilgatni slovenski tečaj, in končno ubožni list. Prošnje je vložiti najdalje do 15. februarja 1916. I. Na kasneje dosepele prošnje se odbor ne sme ozirati. — Odbor Dijaškega podpornega društva v Trstu.

—t— **Z Vrdelce** nam pišejo: Dne 19. decembra je imel naš otroški vrtec svojo »Božičnico«. Dvorana je bila do zadnjega kotička prenapolnjena. Vse točke so bile sprejete z veliko pohvalo. Otroci so neustrašno izvajali svoje vloge. Ob zaključku pa so bili ti mali junaki obdarjeni z igračkami, slaščicami in jabolkami. Prejšnjega dne pa je dobilo 44 otrok vsak svojo oblečko, a desetorica predpasnike. Obdarjenih je bilo torej 54 otrok. Ostali nepotrebni pa so bili obdarjeni s sadjem in še nam je ostalo 100 K čistega. Ta znesek je dobila naša dobra CMD v Ljubljani. Vse te stroške smo pokrili z »Miklavžem« in »Božičnico«. Sivalo se je na Vrdelci. Zato se vodstvo otroškega vrtca presrčno zahvaljuje vsem blagim gospem in gospicam z Vrdelce, ki so s svojo požrtvovalnostjo pripomogle našim malčkom do tople obleke. Posebno pa se zahvaljuje vodstvo

gospodu Zafretu za znižane cene pri nakupu blaga in za podarjenih 5 m blaga. Po »Božičnici« se je razvila lepa domača zabava ob »strukljevem sennju«. Bilo je domače, presrčno, veselo. Zato se vodstvo še enkrat zahvaljuje vsem, ki so kakorsibodi pripomogli k tej lepi prireditvi.

—t— **V Barkovljah** so nedavno na iniciativno in pod vodstvom tovariša Ivana Kraševca pripravili dve majhni veselici, eno otroško in dekliško, drugo mladinsko. Pri prvi je bila namenjena polovica čistega dohodka za šolsko deco in polovica za naše hrabre branilce, pri drugi veselici je pa bil določen ves dohodek za naše hrabre vojake. Iz dohodkov od prve 102 K in od druge 163 K se je nakupilo raznega blaga, da se izgotovi perilo (gorke srajce, gorke nožne krpe in nekoliko prevlak za blazine), ki ga vedno potrebujejo posebno sedaj v teh deževnih in mrzlih časih in ki se naj bi poslalo direktno na fronto. Naše vrle Barkovljanke so sešile vse perilo brezplačno. Bodi jim tem potom izrečena iskrena zahvala, kakor tudi tovarišu voditelju Kraševcu, ki je vodil obe veselici, ter vsem drugim sodelovalcem in sodelovalkam, ki so prispevali k dotični vsoti ter omogočili, da se je kupilo potrebno blago in tobak za cigarete. V svesti naj si bodo, da so storili res blago, človekoljubno in rodoljubno delo. Del izgotovljenega perila in prispevkov, nabranih v Narodnem domu, smo poslali na Dobrdoško fronto, ostalo pa k soškemu predmostju, da pokažemo junaškim branilcem naše uboge Gorice, da še jih tržaške Slovenke in Slovenci hvaležno spominjamo z iskreno željo, da bi se po končani zmagi zdravi in nepoškodovani vrnil v naročje svojih dragih!

—t— **Prepoved »hitrega koraka« (passo ginnastico) v šolskih telovadnicah.** V tukajšnjih občinskih šolah se je mladina v zadnjih letih pri telovadnem pouku pogosto vezbala v hitrem koraku (passo ginnastico), ki se ne sklada s kretnjami, ki so predpisane za vojaštvo, in ki ga tudi ne goje športna društva. Gospod namestnik je v vseh šolah upravnega področja pod kaznijo najstrožje prepovedal nadaljnjo vezbanje omenjenega hitrega koraka, ki ga tudi v estetičnem oziru ni mogoče odobravati, ter je odredil, da je korakanje in tekanje vezbati izključno samo po pravilih vadbenega pravilnika c. in kr. armade. — Takozvani passo ginnastico je korak — italijanskih bersaljerov.

Istrske vesti.

—i— **Istrski begunci** so odšli iz Gmunda, 2000 po številu, v drugi tabor v Steinklamm, tam je že bilo doslej Istrijanov tisoč in pol skupno s Slovenci. Nad dvatisoč jih je odšlo v vasi okolo Oberhollabruna na Nižjem Avstrijskem, dvatisoč jih je odšlo na Češko po raznih okrajih. Na Nižjem Avstrijskem so sedaj istrski begunci v 15 okrajih, na Češkem v dvanajstih. Ni dvoma, da je ubogim beguncem mnogo bolje po vaseh, zlasti med Čehi, o katerih trdijo vsi begunci, da so dobrega srca in radi pomagajo nesrečnikom z juga. — Značilno je to, da glede istrskih beguncev vprašujeta enako »Hrvatski List« in »Polaer Tagblatt«: Kaj je storil naš deželni glavar in naš deželni odbor v interesu istrskih evakuirancev?

—i— **Ljudska šola v Golcu (Istra)** je poslala nabiralnici daril v Ljubljano 27 cigaret, 23 smodk, 9 zavojev cigaretnega tobaka in 8 zavojev cigaretnega papirja.

Splošni vestnik.

Razširjenje vojnosluzbene dolžnosti. Dne 21. t. m. je izšla v obeh državah monarhijske naredba, ki razširja vojno službeno dolžnost do starosti 55 let. Doslej je ta dolžnost veljala samo do 50. leta starosti. Naredba pravi, da je bilo to potrebno, ker se je vedno več ljudi iz črnovojniških kategorij poklicalo na službo z orožjem in je te treba nadomestiti. Čez 50 let stare osebe se bodo uporabljale v notranjosti monarhijske le zadaj za armado, ki je na bojišču, v pokrajinah, kjer ni politiška uprava izročena kakemu zapovedniku, torej le izven ožjega in širšega bojnega območja, bodo služile samo šest tednov in se bodo smele vnovič vpoklicati le po en ali dva meseca trajajočem prekinjenju službovanja. Veljavna je ta naredba samo za čas sedanje vojne. — Tej naredbi dostavlja dunajska »Zeit«, da dotičniki ne bodo klicani na pregledovanje, marveč jih bodo kratkim potem pozvali na službovanje. Tudi nobenih posebnih znakov ne bodo imeli.

Nad polovico Ciril - Metodovih družnic spi. Leto 1914. je bilo v drugi polovici že vojno leto, vendar so zbrale Ci-